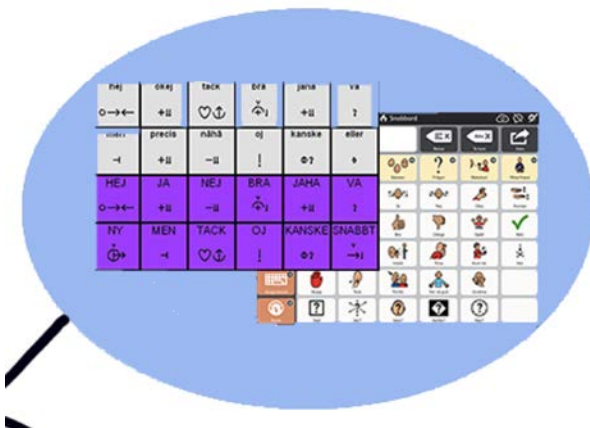

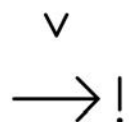
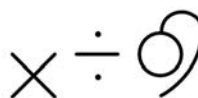

Struktur för snabbfraser

Utkast baserat på ord som är vanliga i samtal

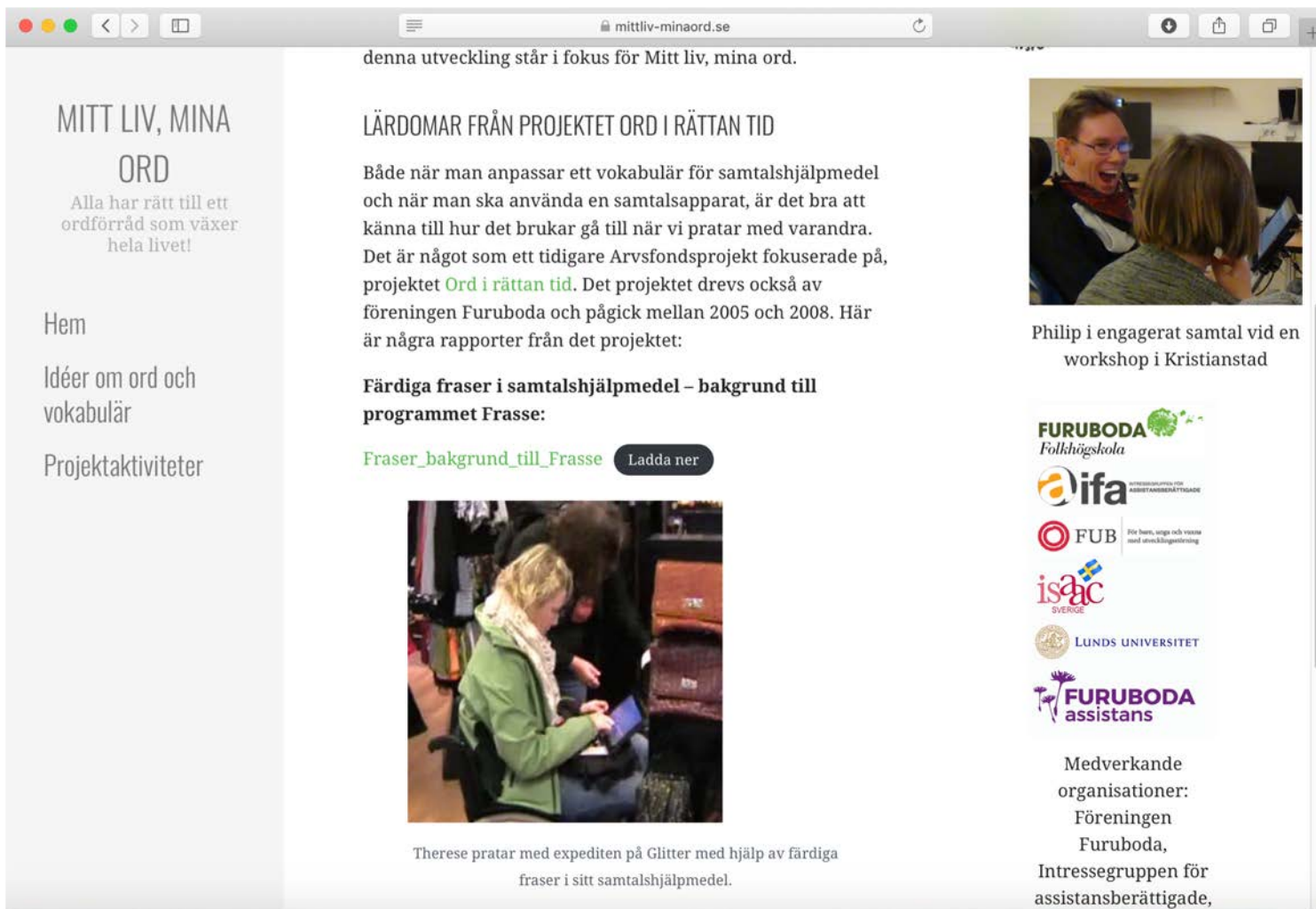
Bitte Rydeman 2019-11-30

 organisation av snabb- fraser

Idéer från två arvsfondsprojekt

denna utveckling står i fokus för Mitt liv, mina ord.

MITT LIV, MINA ORD

Alla har rätt till ett ordförråd som växer hela livet!

Hem

Idéer om ord och vokabulär

Projektaktiviteter

LÄRDOMAR FRÅN PROJEKTET ORD I RÄTTAN TID

Både när man anpassar ett vokabulär för samtalshjälpmedel och när man ska använda en samtalsapparat, är det bra att känna till hur det brukar gå till när vi pratar med varandra. Det är något som ett tidigare Arvsfondsprojekt fokuserade på, projektet **Ord i rättan tid**. Det projektet drevs också av föreningen Furuboda och pågick mellan 2005 och 2008. Här är några rapporter från det projektet:

Färdiga fraser i samtalshjälpmedel – bakgrund till programmet Frasse:

[Fraser_bakgrund_till_Frasse](#) [Ladda ner](#)

Therese pratar med expediten på Glitter med hjälp av färdiga fraser i sitt samtalshjälpmedel.

Philip i engagerat samtal vid en workshop i Kristianstad

FURUBODA
Folkhögskola

ifa
Arvsfondsprojektet
Assistansberättigade

FUB
För barn, unga och vuxna
med utvecklingsstörning

isac
ÖVERIGE

LUNDS UNIVERSITET

FURUBODA
assistans

Medverkande
organisationer:
Föreningen
Furuboda,
Intressegruppen för
assistansberättigade,

Ord i rättan tid: läs mer på <http://kommed.nu> och i skriften “Färdiga fraser i samtalshjälpmedel – bakgrund till programmet Frasse”.

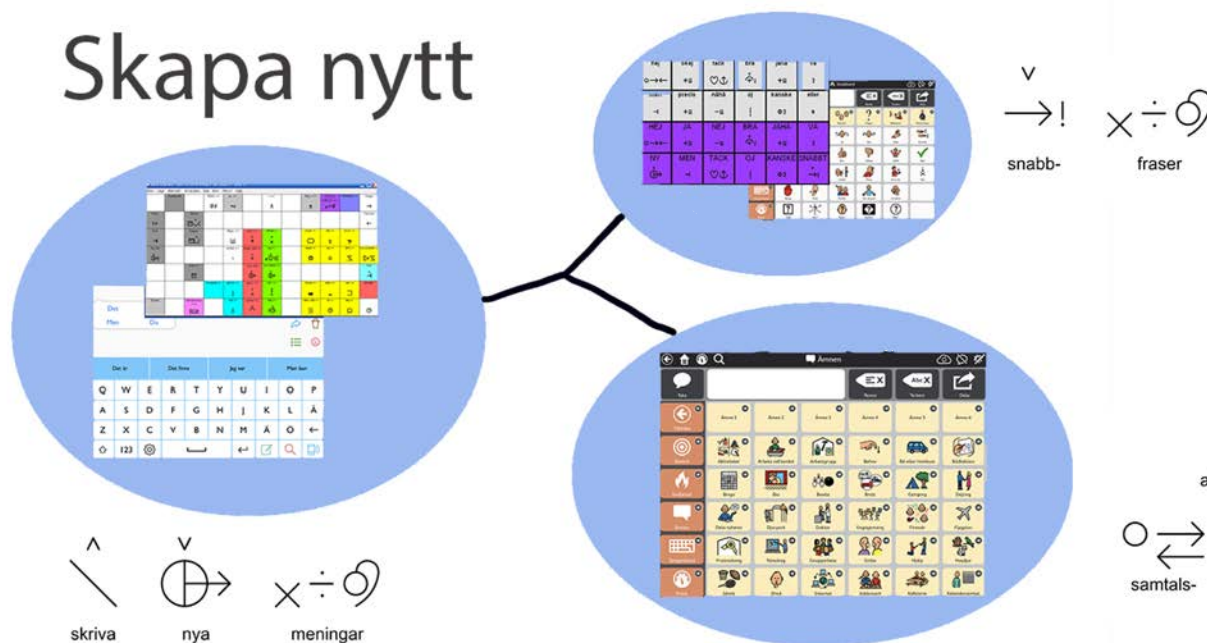
Mitt liv, mina ord: du hittar information på projektets webbplats <https://mittliv-minaord.se/ideer-om-ord-och-vokabular/>

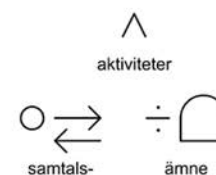
Dessa delar behövs i vokabulär för samtal

Snabbfraser

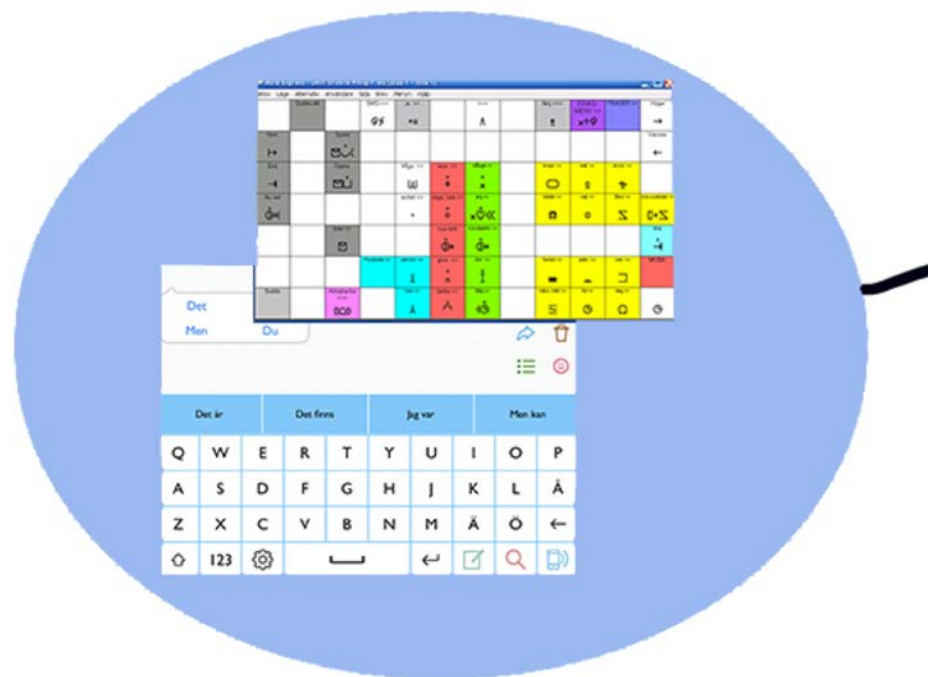
Skapa nytt

Aktiviteter / Samtalsämnen

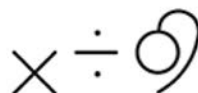
Skapa nytt

skriwa

nya

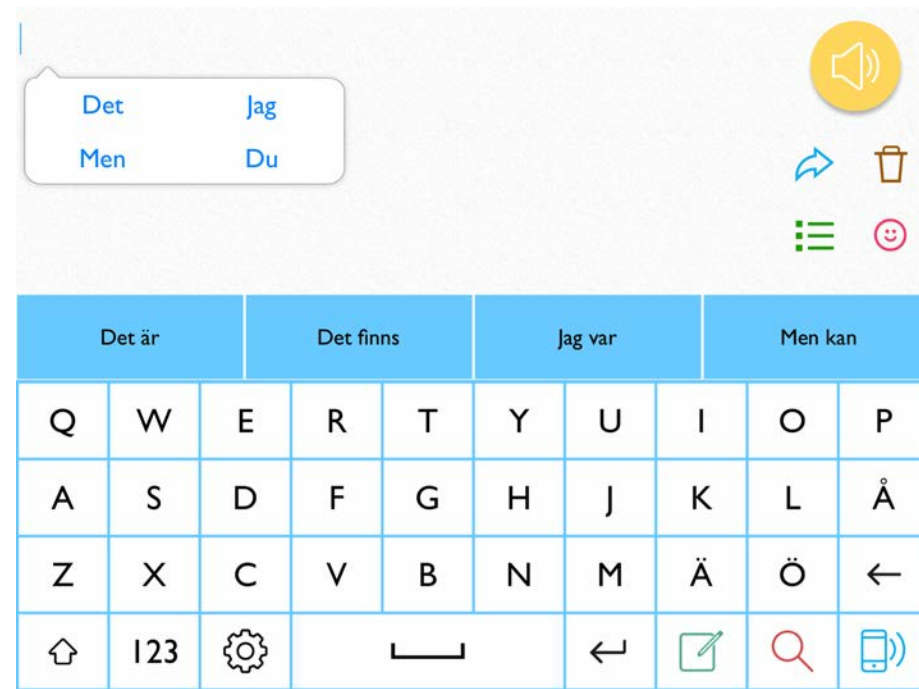
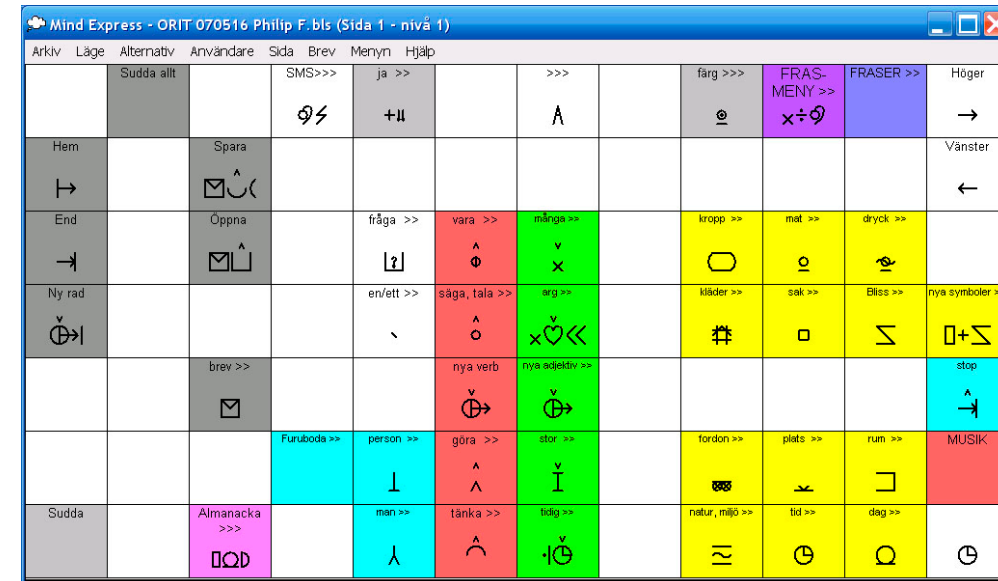
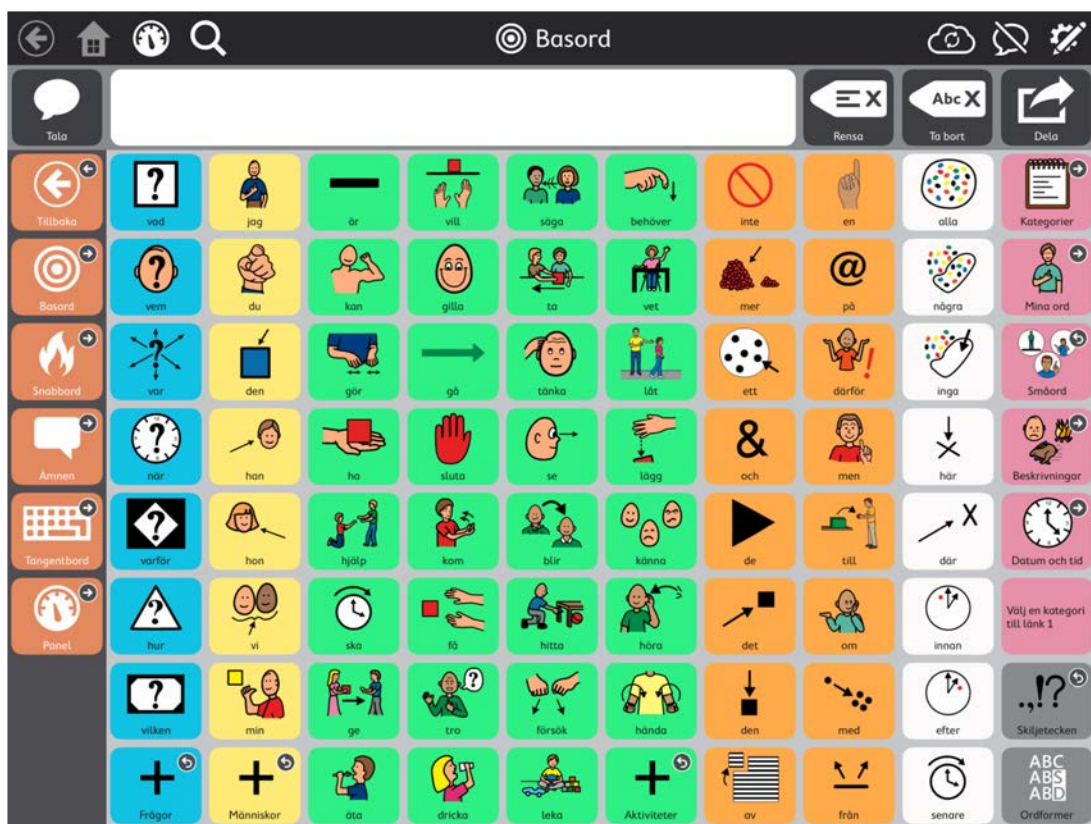

meningar

- Det är viktigt att kunna säga vad som helst, skapa helt nya uttryck.
- Det kan man göra genom att skriva med bokstäver, eller genom att bygga meningar med hjälp av symboler.
- Man kan också kombinera olika sätt och använda ordprediktion, meningsprediktion, förkortnings-expansion och andra metoder för att kunna skriva snabbare.

Skapa nytt - exempel

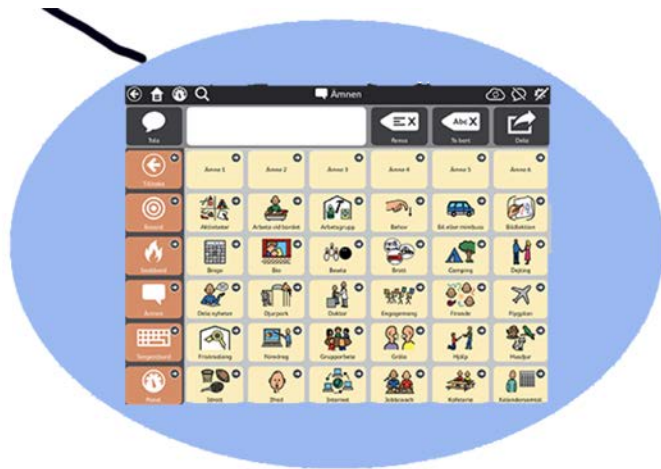
Blissmeny i Mind Express

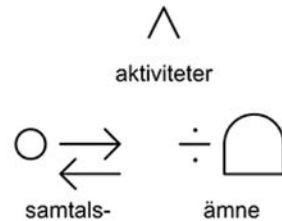
Predictable

Snap + Core First

Uttryck för aktiviteter och olika samtalsämnen

Aktiviteter /
Samtalsämnen

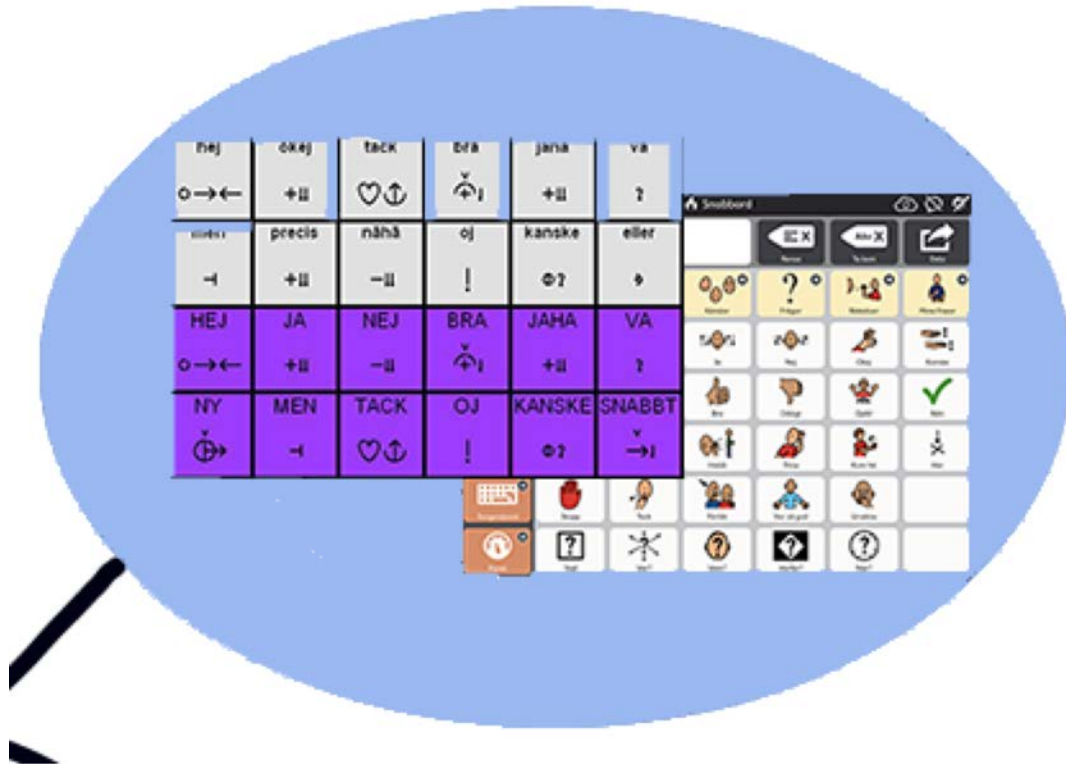
- Man kan ha nytta av att ha förberedda uttryck för sådant man behöver säga snabbt eller många gånger.
- Exempel: Berätta om sig själv, ställa frågor, gå till doktorn, göra ett bankärendet, beställa pizza eller färdtjänst, prata om fritidsintressen, hålla föredrag, delta i olika aktiviteter, etc.

Aktiviteter / Samtalsämnen - exempel

Samtalsämnen i
Snap + Core First

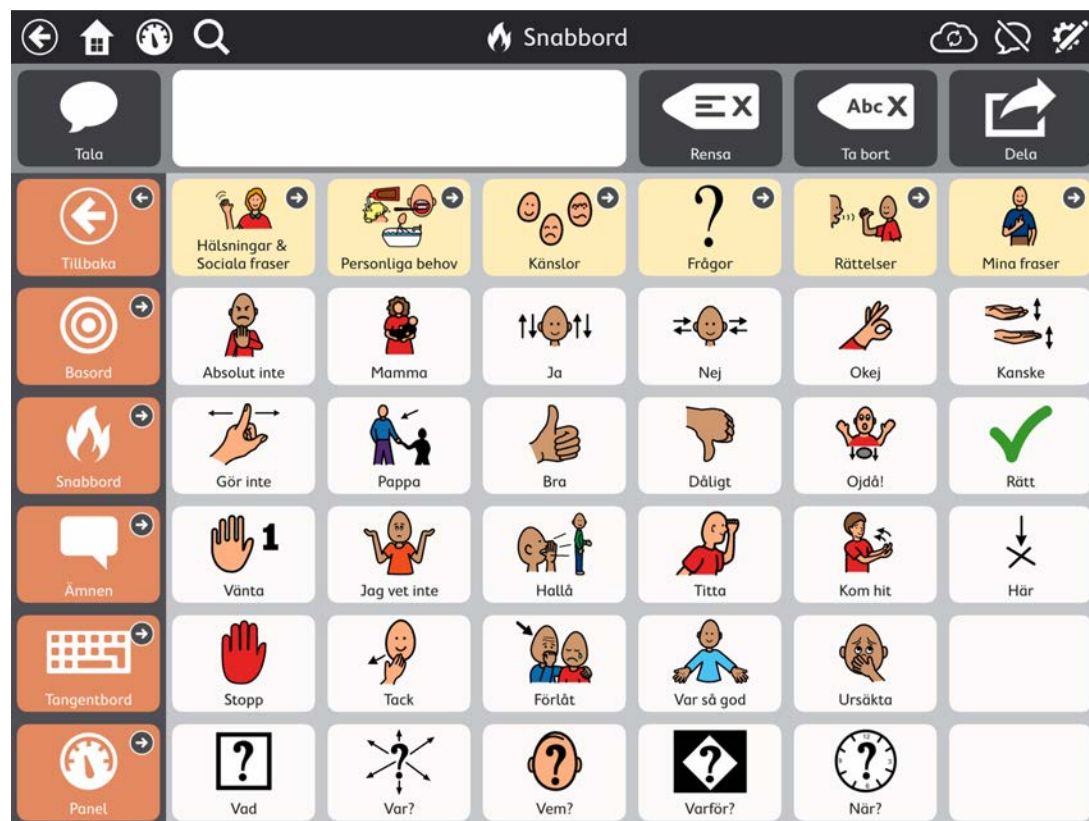
Snabbfraser

V
 → !
 snabb-
 X ÷ ∞
 fraser

- Snabbfraser är uttryck som man har nytta av i många olika sammanhang.
- De behöver vara lätta att komma åt snabbt.
- Snabbfraser gör det lättare att delta i samtal – de är typiska för när man pratar med varandra.
- Vissa uttryck är särskilt bra när man vill reagera snabbt på vad någon annan har sagt.
- Andra uttryck handlar om att ta sin tur i samtalet, eller lämna över turen att prata till någon annan.

Snabbfraser - exempel

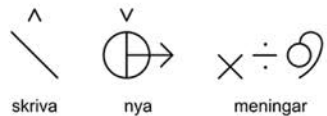
Snabbfraser i Snap + Core First

hej	okej	tack	bra	jaha	va
↺→	+	♥↕	↕+	+	?
men	precis	nähä	oj	kanske	eller
⊥	+	-	!	⊕?	➔
HEJ	JA	NEJ	BRA	JAHA	VA
↺→	+	-	↕+	+	?
NY	MEN	TACK	OJ	KANSKE	SNABBT
↕→	⊥	♥↕	!	⊕?	↕→

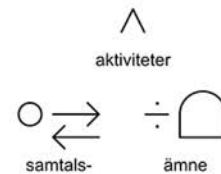
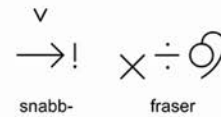
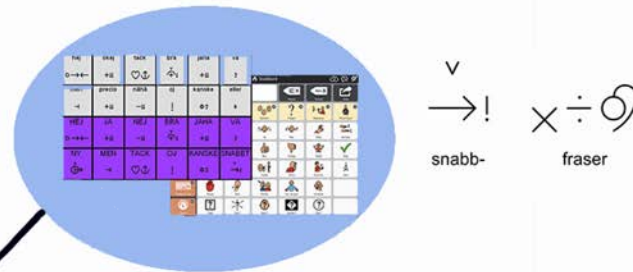
Snabbfraser från "Frasse" i projektet Ord i rattan tid

Mer om snabbfraser

Skapa nytt

Snabbfraser

Aktiviteter /
Samtalsämnen

Alla de olika delarna
behövs i ett
kommunikations-
hjälpmedel för samtal.

Nu ska vi koncentrera
oss på vad man särskilt
kan ha snabbfraser till.

Snabbfraser – förslag till meny

Meny för
snabbfraser.

Baserad på
ord och
uttryck som
är vanliga i
samtal

Symboler från
bildstod.se

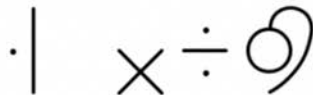
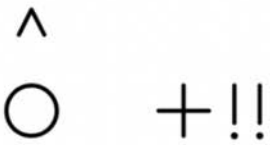
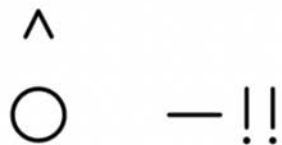
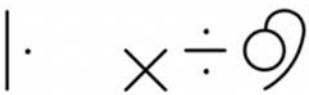
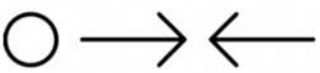
Min tur 	Bra / Dåligt 	Visa intresse 	Utrop
Före mening 	Säga ja 	Tveka 	Säga nej
Efter mening 	Hälsa 	Tacka 	Reparera/Ändra

Snabbfraser

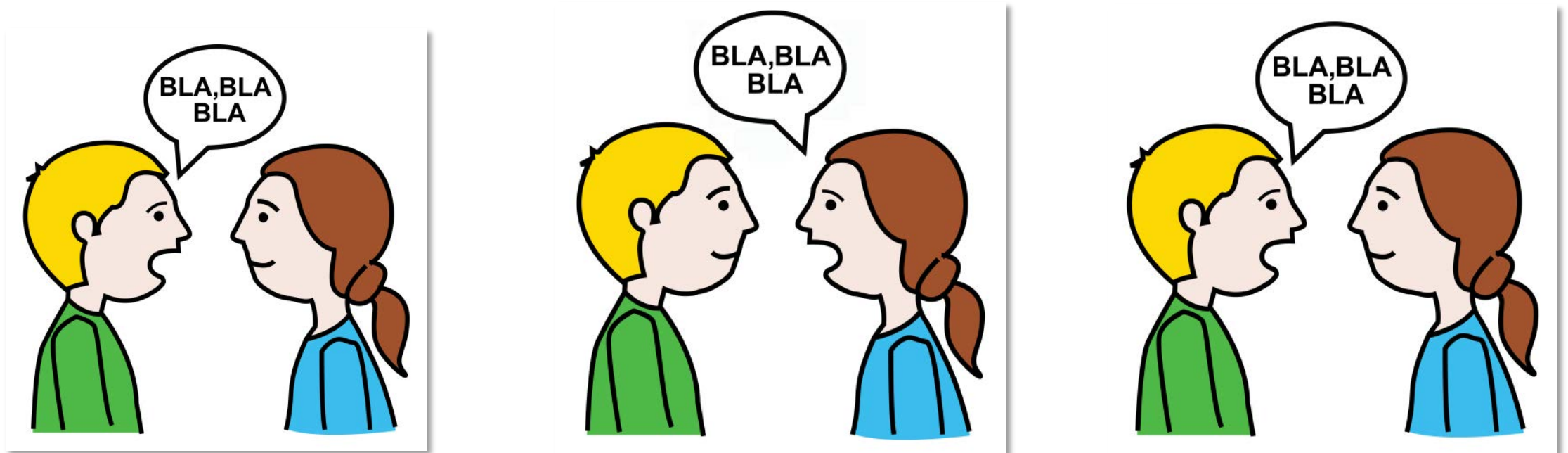
Variant på
meny för
snabbfraser.

Baserad på
ord och
uttryck som
är vanliga i
samtal.

Samma som på förra bilden, fast
med Blissord från blissonline.se

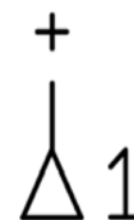
Min tur min tur	Bra / Dåligt bra eller dåligt	Visa intresse visa intresse	Utrop utrop
Före mening före mening	Säga ja säga ja	Tveka säga kanske	Säga nej säga nej
Efter mening efter mening	Hälsa hälsa	Tacka tacka	Reparera reparera

I ett samtal turas vi om att prata

Man brukar säga att den som pratar är den som har ordet

Ibland kan man behöva visa att Nu är det min tur!

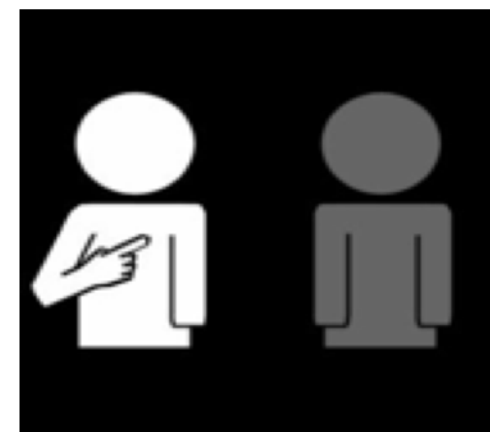
min

tur

prata

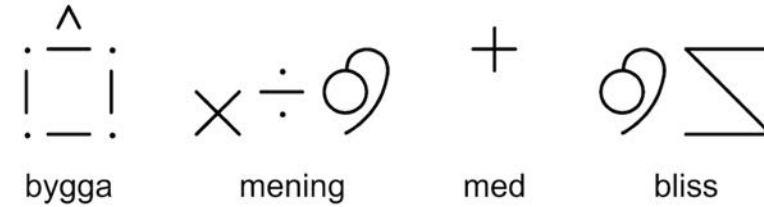
Min tur

- Ett ögonblick
- Får jag tillägga här
- Jag ska ta fram vad jag ska säga. Det kan ta en liten stund.
- Jag vill säga nåt
- Kan man få avbryta lite?
- Är det min tur nu?
- Som jag sa
- Som sagt var
- Kan du hjälpa mig?

Här är några exempel
på hur man kan visa
att man vill ta sin tur.

Grammatik

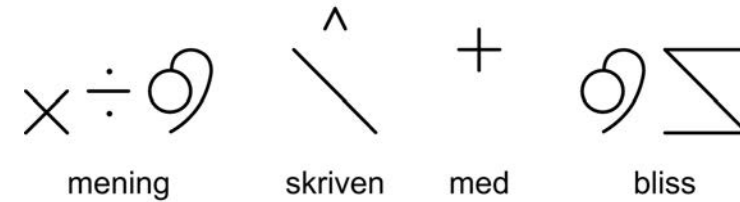

- Reglerna för hur man böjer ord och sätter samman dem till meningar kallas grammatik.
- Grammatik styr bland annat hur vi bygger meningar med bliss.

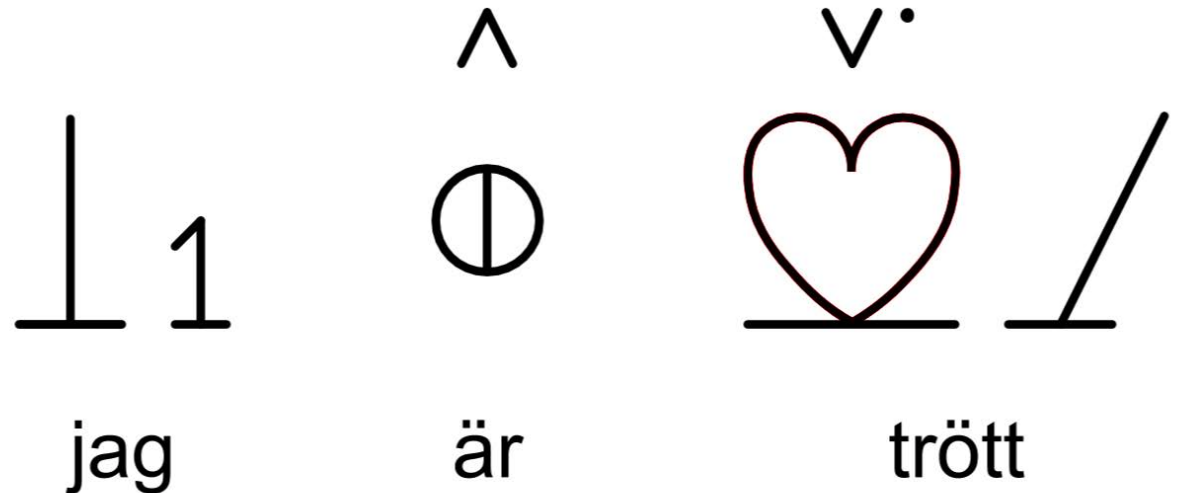
0	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	Å	Ä	Ö	.	0		
1	Jag heter	ja	vet inte	nej	har skett	skor	ska	heta (färd)	spets (smitt)	månen	Jag börjar om!	Jag förstår inte.	Vad sa du?	Haj!	Välkommen	Haj då!	Tack	Toppent!	Förstå	Botten!	hombros	del, del av	ika, samma	del, del av	del, del av	del, del av	del, del av	del, del av	del, del av	del, del av	1		
2	fråga	vem	vad	viken	inte	är, vara	var	blir, bli	vil, vilja	bo	mer, fler	mer, fler	mer, fler	mer, fler	mer, fler	mer, fler	mer, fler	mer, fler	mer, fler	mer, fler	mer, fler	mer, fler	mer, fler	mer, fler	mer, fler	mer, fler	mer, fler	mer, fler	mer, fler	mer, fler	mer, fler	2	
3	när	var	hur	varför	kanaka	har, ha	hade	kan, kunna	måsta	heta	glad	ledsen	uppförd	ordrig	nåsa	mun	länder	hals	hand	smörgås	pålägg	sås	moment, st	ost	kaffe	is	salt	socker	frysde	frösta	3		
4	att	men	så	med	och	börja	komma	fortsätta	förstå	sluta	bra	dålig	fin, vacker	rolig	tråkig	maga	neka, nyp	släkt	ben	fur	kött	korv	hamburgare	pizza	pasta	li, yoghurt	grönsak	frukt	glass	godis	4		
5	färd	nu	senare	igen	eller	ta	ge	byta	ta	lära	trav	besvigt	obehaglig	skön	kär	am	krän	massage	smink	medicin	paj	ägg	saftad	soppa	skaldjur	supp	glas	talrik	skad	krav	5		
6	en, ett	den, det	all, het	ingen	som	älska, älska	se, följa	älska, följa	gå	stå	älska	besviken	elak	ont	glad	glad	glad	glad	glad	glad	glad	glad	glad	glad	glad	glad	glad	glad	glad	glad	glad	6	
7	i, inne	från	från	från	från	från	från	från	från	från	från	från	från	från	från	från	från	från	från	från	från	från	från	från	från	från	från	från	från	från	från	7	
8	om	av	för	mot	vid, hos	så	och	och	och	och	och	och	och	och	och	och	och	och	och	och	och	och	och	och	och	och	och	och	och	och	och	8	
9	upp	fram	till	från	på	kärna	tycka om	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	9	
10	person	jag, mig	du, dig	han, honom	hen, henne	göra	arbeta	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	10	
11	vi, oss	ni, er	de, dem	någon	må, mitt	läga mat	baka	köpa	kosta	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	11	
12	familj	pappa	mamma	bror	syster	älska, spela	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	12	
13	älsking	färd	färd	färd	färd	färd	färd	färd	färd	färd	färd	färd	färd	färd	färd	färd	färd	färd	färd	färd	färd	färd	färd	färd	färd	färd	färd	färd	färd	färd	färd	13	
14	man	kvinn	pojke	flicka	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	14	
15	baby	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	15	
16	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	16	
17	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	17	
18	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	18	
19	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	älska	19
20	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z	Å	Ä	Ö	.	0	20	

Grammatik

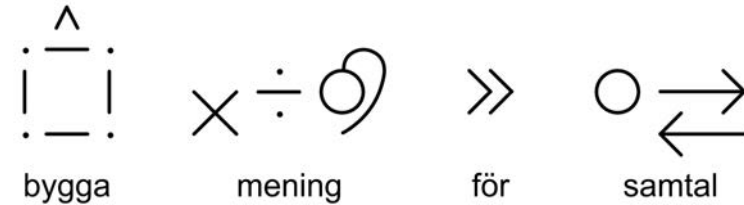
- När vi skriver är det viktigt att skriva fullständiga meningar.
- Vi måste tänka på i vilken ordning orden kommer.
- Det finns också många regler för hur vi får böja orden.

Här är en mening skriven med Bliss:

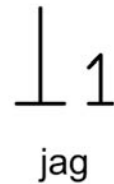
Grammatik för samtal

- När vi talar behöver vi visa att "nu kommer jag att säga något".
- Ibland vill vi visa att det vi ska säga hänger ihop med något vi sa tidigare.
- När vi pratat färdigt lämnar vi ofta över ordet till någon annan.

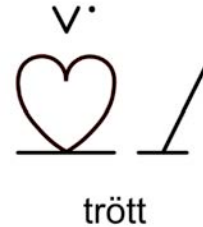
förresten

jag

är

trött

så

det

så

Därför kan vi börja med att säga ord som "förresten", "som jag sa", eller "alltså".

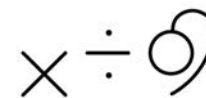
Sen säger vi det vi har tänkt säga.

Mot slutet av en mening kan vi säga ord som "eller", "eller nåt", "tycker jag", eller "va". Då visar vi att vi vill att någon annan ska ta över eller svara.

Grammatik för samtal

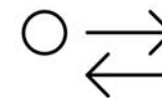
bygga

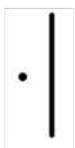
mening

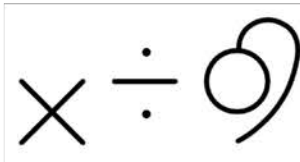
för

samtal

före

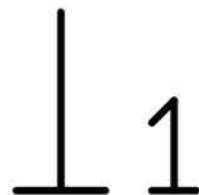
mening

efter

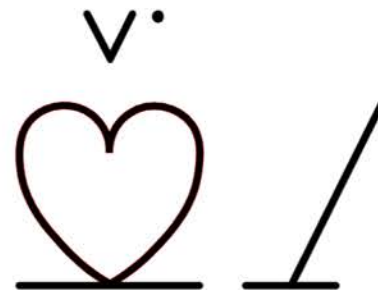
förresten

jag

är

trött

så

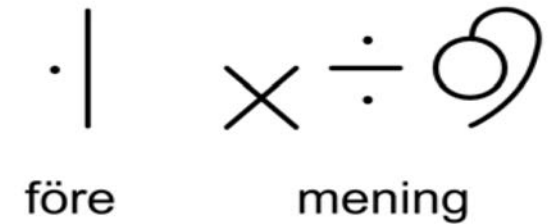
det

så

Före mening

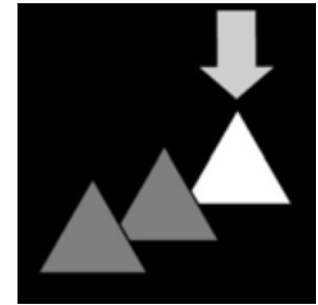
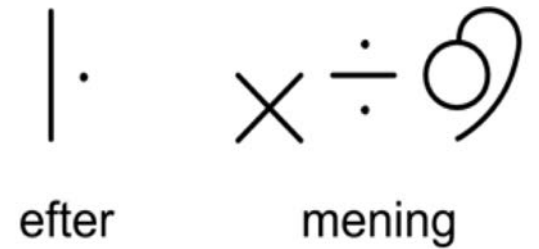
- Men
- Alltså
- Förresten
- Som sagt
- Jag undrar
- Vänta lite
- Och så
- Jag tänkte
- Jag menar
- En annan grej
- I alla fall
- Då ska vi se

Här är några exempel på sånt man kan säga först, innan man säger en mening.

Efter mening

- Väl
- Bara
- Hoppas jag
- Tror jag
- Om det kan gå för sig?
- Vad tycker du?
- Vet du det?
- Eller vadå?
- Eller nåt
- Eller
- Är du snäll

Här är några exempel på sånt man kan säga sist, efter man har sagt en mening.

Hälsa

- Hej!
- Hallå!
- Hejsan!
- Tjenare!
- Vi ses.
- Hej då!
- Då säger vi så.
- Ha det så bra!
- Ha en trevlig dag.
- Trevlig helg.
- Lycka till!
- Kul att se dig!

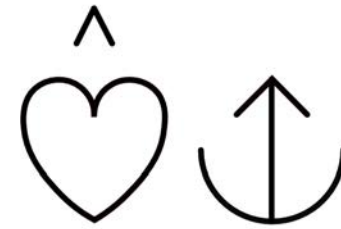
hälsa

Här är några exempel på sånt man kan säga när man träffas och när man skiljs åt.

Tacka

- Tack
- Tackar
- Tack ska du ha.
- Tack så mycket
- Tack så hemskt mycket!
- Det var snällt
- Tack för hjälpen.
- Grattis!
- Varsågod
- Ingen orsak.
- Det var så lite.
- Det kan vänta.

tacka

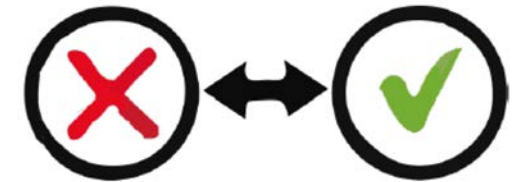
Här är några exempel på sånt man kan säga när man vill säga tack, när någon annan sagt tack, eller när man vill gratulera någon.

Ändra / Reparera

- Så menade jag inte
- Det blev fel
- Jag hörde inte riktigt
- Vad sa du?
- Kan du säga det en gång till?
- Jag börjar om

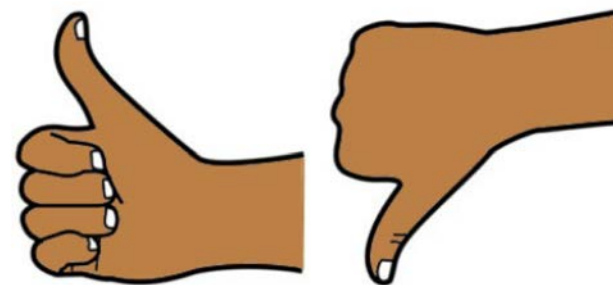
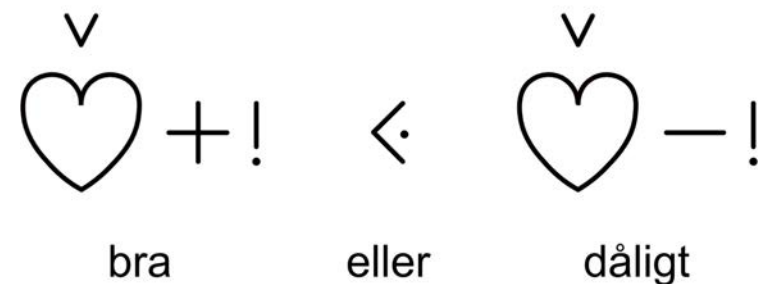
reparera

Här är några exempel på sånt man kan säga när något har blivit fel.

Bra / dåligt

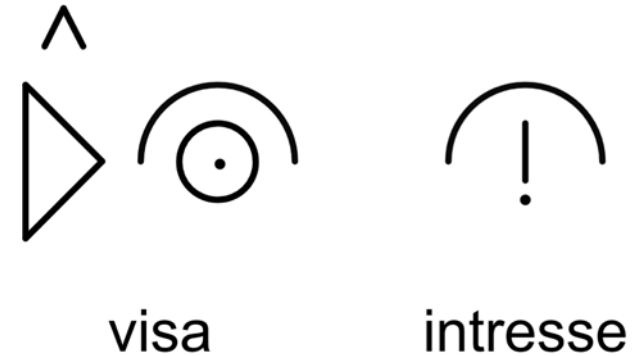
- bra
- jättebra
- perfekt
- häftigt!
- fantastiskt!
- sjysst
- sådär
- dåligt
- så hemskt
- så tråkigt
- så synd
- vilken otur

Här är några exempel på sånt man kan säga när man vill kommentera något som man tycker är bra, roligt, dåligt eller tråkigt.

Visa intresse

- jaha
- jaha ja
- jåså
- det är ju det
- vad ska man säga
- jag vet
- det vet jag
- jag menar det
- nej men
- nähä
- tycker du?
- tror du?

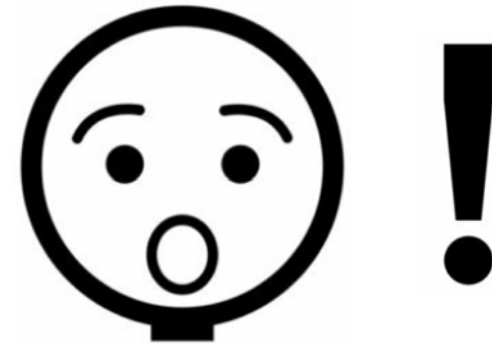
Här är några exempel på sånt man kan säga för att visa sitt intresse, när någon annan har sagt något.

Utrop

- fy!
- aj!
- det blev fel
- förlåt
- ursäkta
- herre gud!
- tusan också!
- usch!
- det var som fan
- oj då!
- nämen
- hoppsan!

^
○!

utrop

Här är några exempel på sånt man kan säga när man blir förvånad eller upprörd.

Säga ja

- Javisst
- Visst
- Absolut
- Precis
- Ja tack
- Jajamensan
- Jo
- Jajamen
- Just det
- Det är klart
- Verkligen
- Jag håller med

Här är några exempel på sånt man kan säga när man vill säga ja eller hålla med.

Säga kanske

- det tror jag
- jag tror inte det
- jag vet inte
- kommer inte ihåg
- det behövs inte
- det spelar ingen roll
- det beror på
- det kan man väl
- i och för sig
- kanske
- på sätt och vis
- kanske inte

^

säga

kanske

Här är några exempel på sånt man kan säga när man är osäker på något.

Säga nej

- Nej!
- Aldrig
- Nej tack
- Absolut inte
- Verkligen inte
- Det tycker jag inte
- Aldrig i livet
- Det är omöjligt
- Inte det
- Tyvärr
- Jag håller inte med

^
○ — !!

säga

nej

Här är några exempel på sånt man kan säga när man vill neka, protestera eller beklaga något.

Underlag för fortsatt arbete

Fortsatt arbete runt ord
och uttryck i projektet
Mitt liv, mina ord.

Viktigt att anpassa till
varje användares
önskemål och behov.

Den som har synpunkter
får gärna höra av sig.

Min tur 	Bra / Dåligt 	Visa intresse 	Utrop
Före mening 	Säga ja 	Tveka 	Säga nej
Efter mening 	Hälsa 	Tacka 	Reparera/Ändra

Referenser

- Anward, J. & Nordberg, B. (red.), (2005). Samtal och grammatik. Studier i svenskt samtalsspråk. Lund, Studentlitteratur.
- Rydeman, B. (2010). Färdiga fraser i samtalshjälpmedel - bakgrund till programmet Frasse. Rapport från projektet Ord i rättan tid, Föreningen Furuboda. Hämtad från <http://kommed.nu/ord-i-rattan-tid/>
- Rydeman, B. (2010). *The growth of Phrases. User-centred Design for Activity-based Voice Output Communication Aids*. Monographs in Linguistics 42. Department of Philosophy, Linguistics and the Theory of Science. Gothenburg University (monografi).
- Todman, J., Alm, N. (2003). Modelling conversational pragmatics in communication aids. *Journal of Pragmatics* 35, sid. 523 - 538.

Kontakt

Bitte Rydeman

Certec, Lunds tekniska högskola

bitte.rydeman@certec.lth.se

Webbsida för projektet Mitt liv, mina ord:

<https://mittliv-minaord.se>

